

Bruxelles, den 18.7.2017
COM(2017) 376 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Styrkelse af innovation i Europas regioner:
Strategier for robust, inklusiv og bæredygtig vækst**

{SWD(2017) 264 final}

1. EN MODERNE ØKONOMI OG EN RETFÆRDIG OVERGANG FOR EU-REGIONERNE

I Europa gennemgår vi en periode med voldsomme forandringer. Globalisering, automatisering, dekarbonisering, nye og digitale teknologier: det har alt sammen indflydelse på beskæftigelsen, industrisektorer, forretningsmodeller, økonomien og samfundet som helhed. Det er absolut nødvendigt at hjælpe europæerne med at tilpasse sig disse omfattende forandringer og sikre, at EU-økonomien bliver mere modstandsdygtig. I Kommissionens oplæg om styring af globaliseringen¹ fremhævede den de muligheder og udfordringer, som EU-borgerne og regionerne står over for. Det betyder, at vi er nødt til at foregribe og håndtere moderniseringen af de eksisterende økonomiske og samfundsmæssige strukturer og huske på, at lokale anliggender i endnu højere grad i dag er blevet globale, og globale anliggender er blevet lokale. I den forbindelse har Europa brug for en langsigtet strategi, som involverer handling på alle niveauer, og det medfører en grundlæggende ændring på det teknologiske, økonomiske og finansielle område.

EU spiller en afgørende rolle gennem sin støtte til alle regioner og medlemsstater med det formål at mobilisere deres potentiale for innovation, konkurrenceevne, bæredygtig beskæftigelse og vækst. Det er hjørnestenen i de forskellige initiativer, der allerede er sat i gang, både inden for lovgivningen² og gennem investeringsplanen, der skal skabe en stabil projektpipeline med relation til EU's prioriterede områder. Kommissionen har endvidere i de seneste år opfordret nationale og regionale myndigheder til at udvikle intelligente specialiseringsstrategier for forskning og innovation³. Målet var at opfordre alle europæiske regioner til at udpege deres specifikke konkurrencemæssige fordele som grundlag for en prioritering af investeringer inden for forskning og innovation under samhørighedspolitikken i 2014-2020. Efterfølgende har Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Regionsudvalget fremhævet behovet for at bygge videre på denne tilgang for at øge potentialet i alle regioner inden for innovation⁴.

I lyset af behovet for at samarbejde på alle niveauer, fra det lokale til det europæiske niveau, for at leve op til disse udfordringer og bidrage til, at Europa kan klare sig i den moderne verden⁵ går denne meddelelse og det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene et skridt videre med tilgangen med intelligent specialisering og beskæftiger sig med følgende centrale udfordringer:

- fremme af innovations- og konkurrenceevnepotentialet i de europæiske regioner som grundlag for en bæredygtig vækstmodel

¹ Kommissionens oplæg om styring af globaliseringen - COM(2017) 240 final.

² Juncker-Kommissionens 10 prioriterede områder.

³ KOM(2010) 553 endelig.

⁴ Rådets konklusioner af 10. juni 2016 om en mere forsknings- og innovationsvenlig, intelligent og enkel samhørighedspolitik og de europæiske struktur- og investeringsfonde mere generelt, Europa-Parlamentets beslutning af 14. januar 2014, Intelligent specialisering: topkvalitet gennem netværksdannelse for en velgennemtænkt samhørighedspolitik (2013/2094(INI)) og Europa-Parlamentets beslutning af 13. september 2016 om samhørighedspolitik og forsknings- og innovationsstrategier for intelligent specialisering (RIS3) (2015/2278(INI)), Regionsudvalgets udtalelse af 22. marts 2017 om Intelligente specialiseringsstrategier (RIS3): konsekvenser for regionerne og det interregionale samarbejde.

⁵ Fra forordet til publikationen "Industry in Europe" (februar 2017) af Jean-Claude Juncker, formand for Europa-Kommissionen.

- styrkelse af det tværregionale samarbejde som et centralt element i de globale økonomier
- styrkelse af fokus på mindre udviklede regioner og regioner, der befinder sig i en industriel overgangsproces
- forbedre og bygge videre på en fælles indsats på tværs af EU's politikker og programmer, som støtter innovation.

I den sammenhæng frembringes der en række målrettede pilotprojekter, som vil gøre det lettere at udvide erfaringsgrundlaget og opnå et bredere perspektiv, når man betragter den økonomiske udvikling og væksten i europæiske regioner. Målet er i sidste ende at gøre det muligt for alle Europas regioner at anvende intelligent specialisering til helt at frigøre deres potentiale for teknologisk forandring, digitalisering, dekarbonisering og industriel modernisering.

2. INTELLIGENT SPECIALISERING: REGIONALE PAGTER OM INNOVATION, VÆKST OG BESKÆFTIGELSE

Tilgangen med intelligent specialisering blev indarbejdet i den reviderede samhørighedspolitik for 2014-2020, som blev udarbejdet for at maksimere den positive indvirkning på vækst og beskæftigelse.

Intelligente specialiseringsstrategier handler om at sikre, at regionerne kan få deres behov, styrker og konkurrencemæssige fordele omsat til varer og tjenesteydelser, der kan markedsføres. De tager sigte på at prioritere offentlige investeringer i forskning og innovation gennem en bottom-up-tilgang, der skal føre til økonomisk omstilling af regionerne gennem regionale konkurrencemæssige fordele og lettelse af markedsmulighederne i nye tværregionale og europæiske værdikæder. De hjælper regionerne med at foregribe, planlægge og ledsage deres økonomiske moderniseringsproces.

Medlemsstaterne og regionerne har udarbejdet over 120 intelligente specialiseringsstrategier gennem partnerskab, forvaltning på flere niveauer og en bottom-up-tilgang, hvor der fastsættes prioriterede områder for investeringer i forskning og innovation for perioden 2014-2020.

I hele denne periode vil mere end 40 mia. EUR (og mere end 65 mia. EUR inklusive den nationale medfinansiering), som er tildelt regionerne gennem Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, finansiere disse prioriterede områder. Generelt set forventes det, at støtte til forskning, innovation og iværksætteri vil bistå 15 000 virksomheder med at markedsføre nye varer, støtte 140 000 nye virksomheder og skabe 350 000 nye arbejdspladser inden udgangen af programmeringsperioden⁶. Dertil kommer, at der er afsat 1,8 mia. EUR under Den Europæiske Socialfond til styrkelse af menneskelig kapital inden for forskning, teknologisk udvikling og innovation. Der er blevet identificeret og kortlagt nationale, regionale og lokale prioriteter i processen med udarbejdelsen af disse strategier⁷.

⁶ Som planlagt i de nationale eller regionale operationelle programmer for perioden 2014-2020: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes>.

⁷ EYE@RIS3 database: <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/eye-ris3>.

Eksempler på prioriterede områder inden for intelligente specialiseringsstrategier⁸:

- **I Emilia-Romagna i Italien** har det regionale partnerskab udpeget sundhed og trivsel som et prioriteret område og er i færd med at føre en række centrale støtteteknologier sammen med biomedicin for at udvikle patienttilpassede transplantationer og implantater.
- **I Extremadura i Spanien** beskæftiger landmænd og forskere sig med den manglende kapacitet med hensyn til at efterkomme markedsefterspørgslen i højsæsonen ved sammen at deltage i et europæisk net, der udvikler højteknologisk landbrug.
- **I Lapland i Finland** bidrog intelligent specialisering til at udbygge regionens førende rolle med hensyn til at udnytte og markedsføre arktiske naturressourcer, samtidig med at bæredygtig udvikling og jobskabelse sikres.

For at sikre, at investeringerne i regionalpolitikken er effektive, er det nødvendigt at indføre intelligente specialiseringsstrategier ("en forhåndsbetingung"), inden der ydes finansiel støtte fra Den Europæiske Fond for Regionaludvikling til forskning og innovation i perioden 2014-2020.

Som støtte til processen har Kommissionen endvidere etableret en intelligent specialiseringsplatform⁹, som siden 2011 har rådgivet medlemsstaterne og regionale myndigheder om, hvordan de skal udtænke og gennemføre deres intelligente specialiseringsstrategier. Den fremmer gensidig læring, indsamling af data, analyser og netværksmuligheder blandt ca. 170 regioner i EU og 18 nationale regeringer i EU.

Disse strategier omfatter ofte traditionelle sektorer som landbrugsfødevarer, skovbrug, turisme og tekstilvarer, som udvikles gennem trinvis innovation. Men de omfatter også sektorer, der knytter sig til anvendelsen af centrale støtteteknologier, innovation inden for tjenesteydelser og ressourceeffektive løsninger inden for energi, miljø, den cirkulære økonomi, nanoteknologi og sundhed, der kan skabe helt nye markeder og brancher. Strategierne bygger på en samarbejdsbaseret proces, der fremmer efterspørgselsstyret innovation og kollektive løsninger.

Disse strategier er et effektivt værktøj, der hjælper med at omsætte horisontale politikker og instrumenter på EU-plan og nationalt plan til regionalt og lokalt niveau og dermed skabe forbindelser inden for innovationsøkosystemer i bred forstand og fremme social innovation. De bidrager til at gøre den europæiske økonomi mere konkurrencedygtig og rustet til globaliseringen og sikre, at den skaber de ressourcer, der er nødvendige for en retfærdig fordeling af fordelene.

3. STØRSTE UDFORDRINGER OG NÆSTE SKRIDT: FREMME AF EN INNOVATIONSDREVEN VÆKST

Evalueringer, der er planlagt i henhold til **forordningerne om samhørighedspolitikken**, vil yderligere være med til at udpege styrker og svagheder i den gældende tilgang, men det er klart, at intelligente specialiseringsstrategier allerede har bidraget væsentligt, når det handler om at nyorientere samhørighedspolitikken i Den Europæiske Union, og Europas konkurrencemæssige fordel ligger i kapaciteten til at fremme nye vækstmodeller på

⁸ Implementing Smart Specialisation Strategies-A Handbook. Europa-Kommissionen
<http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-implementation-handbook>.

⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>.

regionalt plan ved at målrette investeringer mod innovative sektorer med betydeligt vækstpotentiale og høj merværdi.

Med henblik herpå er der udpeget fire udfordringer, som der skal gøres noget ved:

- yderligere reform af forsknings- og innovationsordningerne i regionerne
- forøget samarbejde om investeringer i innovation på tværs af regionerne
- udnyttelse af forskning og innovation i mindre udviklede regioner og regioner, der befinder sig i en industriel overgangsproces
- udnyttelse af komplementaritet og synergier mellem EU's politikker og instrumenter.

3.1. Yderligere reform af forsknings- og innovationsordningerne i regionerne

Som det fremgik i løbet af det europæiske semester¹⁰ har reformen af forsknings- og innovationsordningerne en klar regional dimension, som bør omfatte tre tværgående elementer, nemlig forskning og innovation, industriel omstilling og finansiering og investering¹¹.

Som en forudsætning for samhørighedspolitikens investeringer har intelligent specialisering bidraget til indførelsen af reformer i ca. halvdelen af medlemsstaterne¹² og været med til at løse mange problemer inden for forskning og innovation. I visse tilfælde har forskningsverdenen, industrien, de højere læreanstalter, den offentlige forvaltning og civilsamfundet dog ikke deltaget ligeligt, og det har undermineret en bredere reformindsats. Et vigtigt mål i forbindelse med strategierne var derfor at nedbryde silostrukturen mellem de forskellige administrative organer og forbedre flerniveaustyringen.

Reformbestrebelseerne skal intensiveres for at skabe et kreativt erhvervsmiljø og en effektiv og gennemsigtig offentlig administration, der skal fremme innovation og øge dynamikken på markedet for varer og tjenesteydelser samt forbedre betingelserne for skabelsen af nye virksomheder og deres vækst¹³. Samtidig bør disse bestræbelser også tilskynde til investering i færdigheder og menneskelig kapital¹⁴ i overensstemmelse med planen for sektorsamarbejde om færdigheder¹⁵, den fornyede EU-dagsorden for videregående uddannelser¹⁶ og bedre udnyttelse af klynger og støtte til politikken vedrørende små og mellemstore virksomheder. Koalitionen for digitale færdigheder og job¹⁷ kan spille en vigtig rolle i denne proces og bistå arbejdsmarkedet med at håndtere den digitale omstilling i hele EU. Dette vil blive suppleret af dialogen om kvaliteten af klyngepolitikken¹⁸.

¹⁰ Det europæiske semester er en cyklus til samordning af den økonomiske politik og finanspolitikken i EU. Det indgår i den Europæiske Unions ramme for økonomisk styring.

¹¹ European Semester Thematic Fiche "Research and Innovation"
<https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/european-semester-thematic-fiche-research-and-innovation>.

¹² Undersøgelse om støtte fra ESI-fondene til gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger og til strukturreformer i medlemsstaterne, 2017, Europa-Kommissionen.

¹³ KOM(2016) 733 endelig.

¹⁴ KOM(2017) 90 endelig.

¹⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7969>.

¹⁶ KOM(2017) 247 endelig.

¹⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>.

¹⁸ Denne dialog finder sted under drøftelserne på det kommende europæiske forum for klyngepolitik.

- Kommissionen vil over for nationale og regionale myndigheder på foranledning af og i tæt samarbejde med de berørte medlemsstater øge sin indsats for at stille EU-støtte til rådighed med henblik på at fremme udformning, gennemførelse og evaluering af politiske reformer inden for forskning og innovation.
- **Den intelligente specialiseringsplatform** yder fortsat støtte til gennemførelse af nationale og regionale intelligente specialiseringsstrategier. Dertil kommer, at **den politiske støttefacilitet til Horisont 2020** på foranledning vil hjælpe medlemsstaterne med at fjerne hindringer i forbindelse med deres forsknings- og innovationsordninger, herunder også dem, som har relation til den effektive gennemførelse af intelligente specialiseringsstrategier.
- Endvidere er **Strukturreformtjenesten**, som kan aktiveres på foranledning af medlemsstaterne, til rådighed for at hjælpe med udformning og gennemførelse af reformer, der kan forbedre erhvervs miljøet og arbejdsmarkedet og udstyre befolkningen med de færdigheder og uddannelser, der kræves på arbejdsmarkedet i dag og fremover¹⁹.

For at øge strukturreformernes bidrag til innovation opfordres medlemsstaterne til at styrke dialogen med alle berørte interessenter i løbet af det europæiske semester, herunder lokale og regionale myndigheder. De bør også støtte gennemførelsen af de prioriterede områder, der er udpeget i forbindelse med intelligente specialiseringsstrategier, ved at øge kvaliteten og åbenheden inden for forskning og de højere uddannelsessystemer, sikre konkurrencedygtig finansiering af forskning, styrke vidensudveksling og knytte almen og erhvervsfaglig uddannelse til innovationssystemer samt bidrage til viden om og matchning af færdigheder i tråd med den nye dagsorden for færdigheder²⁰.

3.2. Forøget samarbejde om investeringer i innovation på tværs af regionerne

Intelligente specialiseringsstrategier er blevet anvendt til at fremme en mere effektiv innovationspolitik og integrere tværregionalt samarbejde i nye værdikæder på tværs af grænserne. Hvis man bringer aktørerne inden for forskning og innovation sammen med aktørerne fra erhvervslivet, er det med til at udnytte komplementariteten inden for produktudvikling og procesudformning. Dette vil være med til at etablere og omdanne værdikæder i hele EU gennem synergieffekter i investeringerne mellem den private og offentlige sektor. Etableringen af stabile projektpipelines, der svarer til de udpegede strategiske prioriterede områder, bør udbygges i fællesskab af de relevante interessenter.

Det er således nødvendigt yderligere at udvikle den tværregionale og tværnationale dimension ved at skabe tværregionale investeringsmuligheder, som vil gøre det lettere at øge regional og lokal innovation, som allerede er kickstartet i forbindelse med Meddelelsen om Ren Energi til alle Europæere²¹.

Et stærkere strategisk tværregionalt samarbejde og bæredygtige forbindelser mellem regionale økosystemer på prioriterede områder inden for intelligent specialisering kan øge konkurrenceevnen og modstandsdygtigheden, jf. Vanguardinitiativet.

¹⁹ Støtteprogrammet for strukturreformer for perioden 2017-2020, forordning (EU) 2017/825.

²⁰ COM(2016) 381 final.

²¹ COM(2016) 860 final.

Vanguardinitiativet vedrørende ny vækst gennem intelligent specialisering drives af et politisk engagement fra regionernes side med hensyn til at anvende deres intelligente specialiseringsstrategier til at fremme ny vækst gennem iværksætterrelateret innovation og erhvervsmæssig fornyelse med en bottom-up-tilgang inden for de prioriterede områder i Europa. Tredive regioner er nu en del af dette initiativ.

Vanguardinitiativet bestræber sig på at gå foran med et godt eksempel i udviklingen af tværregionalt samarbejde og flerniveaustyring for at hjælpe regionale klynger og økosystemer med at fokusere på prioriterede områder for sektorer under omstilling og fremspirende industrier. Vanguard-regioner bestræber sig på at udnytte komplementariteten i intelligente specialiseringsstrategier for at udvikle klynger i verdensklasse og netværk af klynger, især gennem pilotprojekter og storstilede demonstrationsprojekter.

Dette fik Kommissionen til med støtte fra sin intelligente specialiseringsplatform at etablere **tematiske platforme** for modernisering af industrien, energi og landbrugsfødevarer for at hjælpe regionerne med at samarbejde om deres prioriterede områder inden for intelligent specialisering og inddrage politikere, forskere, erhvervslivet, klynger og civilsamfundet²². Disse platforme udgør en enestående mulighed for, at politikere på europæisk, nationalt og regionalt plan kan samle erfaringer med henblik på at tage disse prioriterede spørgsmål op i en regional sammenhæng, hvor ændringerne er mest mærkbare.

Tematiske intelligente specialiseringsplatforme samler i dag 100 regioner, der arbejder sammen i 17 tværregionale partnerskaber om fælles emner med henblik på at fremme innovation, udnytte sammenkoblinger af værdikæder og udbygge fælles investeringer med støtte af Kommissionens tjenestegrene:

- **Platformen for modernisering af industrien** omfatter partnerskaber om avanceret produktion, bæredygtig produktion, bioøkonomi, 3D-printning, medicinske teknologier, innovative tekstiler, industri 4.0, sport og nye nanoaktiverede varer.
- **Energiplatformen** omfatter partnerskaber om bioenergi, vedvarende havenergi, intelligente elnet, solenergi og bæredygtige bygninger.
- **Platformen for landbrugsfødevarer** omfatter partnerskaber om højteknologisk landbrug, sporbarhed, bioøkonomi og landbrugsfødevarer samt intelligente elektroniksystemer.

Der er behov for en yderligere indsats for at integrere andre store europæiske initiativer i forbindelse med disse platforme og deres regionale partnerskaber, lette markedsføringen og væksten af tværregionale innovationsprojekter og tilskynde til fælles investeringer i virksomheder. De tematiske intelligente specialiseringsplatforme bør også anvendes til at uddybe samarbejdet mellem mindre udviklede regioner, regioner, der befinder sig i en industriel overgangsproces, og mere avancerede regioner med henblik på at lette deres industrielle og teknologiske overgang.

- Kommissionen vil i tæt samarbejde med de relevante medlemsstater etablere et **pilotprojekt** inden udgangen af 2017 for at samarbejde tæt med fem til ti tematiske partnerskaber, der repræsenterer politikere, forskere, erhvervslivet og andre aktører inden for innovation. Støtte til udvikling af pilotprojektet vil blive givet gennem Den Europæiske Fond for Regionaludvikling.

²² Jf. det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene for nærmere oplysninger om lanceringen af det regionale partnerskab.

- Formålet vil være at afprøve tilgange til at markedsføre og **opskalere tværregionale innovationsprojekter**, der har potentialet til at fremme udviklingen af europæiske værdikæder. Disse partnerskaber kunne omfatte avanceret produktion og industri 4.0, bioøkonomi, big data, energi, overgang til en kulstoffattig økonomi, ren og sammenbundet mobilitet, sundhed, cybersikkerhed, vand og innovation i traditionelle sektorer. Dette arbejde vil tage udgangspunkt i det tætte arbejdsforhold, der er udviklet mellem Kommissionens tjenestegrene og de partnerskaber, der er etableret som led i de tematiske intelligente specialiseringsplatforme, og i de relevante EU-initiativer om innovation²³.

Medlemsstaterne og regionerne bør med støtte fra Kommissionen basere sig på klynger og de viden- og innovationsfællesskaber (VIF), der er oprettet af Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi med henblik på at tilbyde en investeringsplan for projekter, som er solide nok til at opnå støtte fra finansielle instrumenter, navnlig gennem Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer, og som er med til at tiltrække private investeringer gennem støtte til innovative projekter, der kan få brug for risikodækning.

Projekter, som er begrænsede i omfang, kan samles i investeringsplatforme, hvilket vil forene forskellig former for EU-midler på den mest effektive måde og i givet fald inddrage den private sektor.

3.3. Udnyttelse af forskning og innovation i mindre udviklede regioner og regioner under industriel omstilling

Mindre udviklede regioner støder fortsat på hindringer, der er forbundet med fragmenteringen og bæredygtigheden af forsknings- og innovationsinfrastrukturerne, og har ofte problemer med at etablere innovationsskabende institutionelle og retlige rammer²⁴. Intelligent specialisering er relevant for alle regioner, men de mindre udviklede regioner kræver særlig opmærksomhed for så vidt angår menneskelig kapital, udvikling af færdigheder og en mere inklusiv innovationsproces. Innovationsaktører i mindre udviklede regioner er ofte ikke særlig godt forbundet med forsknings- og innovationssektorer generelt og med globale værdikæder.

Regioner under industriel omstilling står over for særlige udfordringer, især når processen er forbundet med mangel på et passende uddannelsesniveau, høje lønomkostninger og afindustrialisering. Disse regioner kan måske ikke tiltrække tilstrækkelige investeringer udefra til at fremme innovation gennem udvikling af nye forsyningskæder og heller ikke tilstrækkelige kommercielle forskningsstrukturer og virksomheder, der ville kunne danne grundlag for en bred industriel modernisering. Der kan være yderligere svagheder i kapaciteten med hensyn til at udnytte de finansieringsmuligheder, der tilbydes via de ressourcer, der er til rådighed under programmerne for europæisk forskning og innovation og industriel konkurrenceevne²⁵, eftersom de ikke modtager den støtte, der er til rådighed for mindre udviklede regioner under samhørighedspolitikken.

Fortsat støtte til gensidig læring er derfor af afgørende betydning. Kommissionen har ydet støtte gennem adgang til uafhængige eksperter, som f.eks. TAIEX Peer 2 Peer²⁶ og den

²³ F.eks. offentlig-private partnerskaber, der støttes af Horisont 2020 om bioøkonomi, avanceret produktion og ny teknologi inden for energi.

²⁴ SWD(2017) 132 final.

²⁵ Horisont 2020 og Cosme — EU's program for små og mellemstore virksomheder.

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/how/improving-investment/taieux-regio-peer-2-peer/.

intelligente specialiseringsplatform²⁷. Dette har gjort det muligt for regionerne at benytte bedste praksis, holde deres strukturer op imod verdensklassestandarder, kortlægge diversiteten og komplementariteten i forskning og innovation i EU's regioner og afhjælpe svagheder.

Investeringer i menneskelig kapital og udvikling af færdigheder, f.eks. i IKT-sektoren, støtte til virksomhedsetablering, e-justice og e-forvaltning, ydes gennem Den Europæiske Socialfond i overensstemmelse med den nye dagsorden for færdigheder i Europa. Den Europæiske Socialfond støtter også mindre udviklede regioner i at modernisere deres forvaltning med henblik på reformer, bedre lovgivning og god forvaltningskik.

Behovet for at udbrede ekspertise og udvide deltagelsen er blevet støttet gennem aktioner under Horisont 2020, Teaming, Twinning, ERA Chairs (professorater i det europæiske forskningsrum)²⁸, COST og projektet "Stairway to Excellence"²⁹. Desuden giver projektet vedrørende tilbagestående regioner ("Lagging Regions")³⁰ målrettet støtte i henhold til samhørighedspolitikken til mindre udviklede regioner til gennemførelse af intelligent specialisering gennem kapacitetsopbyggende foranstaltninger, administrative reformer og øget tilsyn og evaluering.

I henhold til projektet vedrørende tilbagestående regioner har Europa-Kommissionen og Verdensbankens eksperter sammen med Polens nationale og lokale myndigheder i det seneste år arbejdet på at finde løsninger, der skal sætte skub i den økonomiske udvikling i lavindkomstregionerne Podkarpackie og Świętokrzyskie i det østlige Polen. Tiltagene omfatter overførsel af viden fra højere læreanstalter til lokale virksomheder, f.eks. inden for luft- og rumfartsindustrien i Podkarpackie, opgradering af det regionale erhvervsmiljø og forbedring af den lokale arbejdsstyrkes færdigheder.

Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi er gennem den regionale innovationsordning med til yderligere at udvide deltagelsen³¹. Endelig vil udviklingen af et paneuropæisk net af digitale innovationsknudepunkter³² og andre forsknings- og innovationsinfrastrukturer hjælpe de små og mellemstore virksomheder med at forvalte deres digitale omstilling.

Målrettede politiske foranstaltninger kan være med til at tackle disse regioners særlige behov og gennemføre deres intelligente specialiseringsstrategier med et godt resultat, med særligt fokus på gensidig læring og udveksling af god praksis inden for gennemførelse af innovationspolitik, forvaltning og overvågning.

Ved udgangen af 2017 og i tæt samarbejde med de relevante medlemsstater vil Kommissionen lancere et **pilotprojekt** med et begrænset antal testregioner, der har tilkendegivet deres ønske om at arbejde på grundlag af deres respektive intelligente specialiseringsstrategier for at fremme en bredt funderet innovationsstrategi, der skal tackle udfordringerne i forbindelse med den **industrielle overgang**. Pilotprojektet søger

²⁷ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>.

²⁸ Omkring 1% af budgettet for Horisont 2020 er øremærket til denne støtte til mindre forskningsintensive lande - <https://ec.europa.eu/research/regions/index.cfm?pg=widening>. [COST støtter netværk af forskere med særlig vægt på forskere fra mindre forskningsintensive lande.](https://ec.europa.eu/research/regions/index.cfm?pg=widening)

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/stairway-to-excellence>.

³⁰ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/ris3-in-lagging-regions>.

³¹ <https://eit.europa.eu/activities/outreac/eit-regional-innovation-scheme-ris>. Dertil kommer, at HESS-projektet (Higher Education for Smart Specialisation) rådgiver regioner om, hvordan de kan forbedre inddragelsen af højere læreanstalter <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess>.

³² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>.

at fremme den kombinerede anvendelse af eksisterende EU-instrumenter og -programmer, som forvaltes af Kommissionen, sammen med midler fra samhørighedspolitikken, med det formål at sætte skub i udbredelsen af innovation, fjerne hindringer for investering, lette omskoling og forberede industriel og samfundsmæssig forandring. Støtte til udviklingen af pilotprojektet vil blive givet gennem Den Europæiske Fond for Regionaludvikling med målrettet rådgivningsstøtte fra det europæiske observationscenter for klynger og industriel forandring.

Medlemsstaterne bør med støtte fra Kommissionen i højere grad tage højde for behovene hos mindre udviklede regioner ved at styrke fokus på en bredt funderet og åben innovation, ny kollaborativ forvaltning, nye tværregionale partnerskaber, udvikling af kapaciteter til absorbering af nye teknologier, sammenkobling af den lokale økonomi med forskning i verdensklasse og udvidelse af deltagelsen i globale innovationsnetværk.

3.4. Udnyttelse af synergieffekter og komplementaritet mellem EU's politikker og instrumenter

Der findes i øjeblikket en lang række regionale, nationale og europæiske politiske programmer og instrumenter, der skal tilskynde til innovation, vækst og beskæftigelse eller fremme tværregionalt samarbejde³³. Der er behov for en bedre sammenkobling af disse politikker og instrumenter på tværs af forskellige forvaltningsniveauer for at øge deres indflydelse på centrale europæiske prioriteter. Der er derfor behov for at udnytte synergieffekterne fuldt ud og udvikle komplementariteten mellem EU-finansiering til forskning og innovation, samhørighedspolitik og foranstaltninger vedrørende industriel konkurrenceevne med henblik på at kunne levere vigtige investeringer. Intelligent specialisering udgør en strategisk ramme til at udvikle denne komplementaritet³⁴.

Med dette for øje har Kommissionen allerede fremlagt en bred vifte af foranstaltninger i forbindelse med forslagene til den flerårige finansielle ramme for 2014-2020³⁵.

Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer, Horisont 2020 og samhørighedspolitikken gør det muligt at kombinere midler i et enkelt projekt. Forordningerne vedrørende Horisont 2020 og samhørighedspolitikken har ensartede bestemmelser om forenklede omkostningsmuligheder og har øget muligheden for at anvende flere midler fra samhørighedspolitikken uden for programområderne. Kommissionen har også offentliggjort retningslinjer for, hvordan man kombinerer Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer med samhørighedspolitikken.

Kommissionen har iværksat en række initiativer (såsom "Stairway to Excellence" og initiativet med et kvalitetsstempel ("Seal of Excellence")) og udarbejdet retningslinjer for at tilskynde til og fremme synergieffekter³⁶ mellem forskellige politiske instrumenter.

³³ Instrumenter, der skal fremme samarbejde på tværs af regionale og nationale grænser, omfatter: Fælles teknologiinitiativer og programmeringsinitiativer, aftalemæssige offentlig-private partnerskaber under Horisont 2020, Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi, videns- og innovationsfællesskaber, videnalliancer og alliancer vedrørende sektorspecifikke kvalifikationer under Erasmus+, europæiske strategiske klyngepartnerskaber, Enterprise Europe Network, europæiske innovationspartnerskaber, Start Up Regions Network, Interreg.

³⁴ Gennem "upstreamforanstaltninger, der skal forberede de berørte interessenter på at deltage i Horisont 2020, og "downstreamforanstaltninger", der skal udnytte og udbrede resultater inden for forskning og innovation udviklet under Horisont 2020 og tidligere programmer, bilag 1 til forordningen om fælles bestemmelser (EU) nr. 1303/2013.

³⁵ COM(2011) 500 final.

³⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf.

Den har foreslået en yderligere forenkling for at lette den i øjeblikket komplicerede kombinerede finansiering fra Horisont 2020 og samhørighedspolitikken³⁷.

Pilotprojektet "Stairway to Excellence" bidrager til at mindske innovationsforskellene mellem EU's regioner ved at støtte gennemførelsen af strategier for intelligent specialisering gennem udvikling og udnyttelse af komplementariteten mellem samhørighedspolitikken, Horisont 2020 og andre af EU's finansieringsprogrammer. **Initiativet med et kvalitetsstempel** ("Seal of Excellence") hjælper SMV'er med at finde alternativ finansiering i henhold til Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og fra andre kilder til deres innovative projektidéer, som under Horisont 2020 blev anset for at være glimrende, men som ikke kunne støttes på grund af begrænsede ressourcer.

Kommissionens repræsentanter for investeringer på stedet kan i medlemsstaterne sørge for støtte³⁸ til offentlige myndigheder og projektledere med henblik på at skabe stabile projektpipelines, der maksimerer virkningen af EU-midlerne og udnytter den ekspertise, som findes i Det Europæiske Centrum for Investeringsrådgivning³⁹.

Undersøgelser viser, at der er sket forbedringer i samordningen af programmerne under samhørighedspolitikken⁴⁰ i den strategiske forvaltning af investeringer i forskning og innovation. På projektniveau er der dog stadig behov for en større klarhed i fordelingen af roller, ansvarsområder og koordinering, navnlig med hensyn til regler for støtteberettigelse, offentlige indkøb og statsstøtte og i forbindelse med tværnationale projekter⁴¹.

- Kommissionen vil fortsat samarbejde tæt med nationale og regionale myndigheder for at **løse de komplekse problemer i forbindelse med den kombinerede anvendelse af** forskellige EU-instrumenter med henblik på at maksimere investering i projekter vedrørende forskning og innovation, konkurrenceevne og produktivitet. Med hjælp fra repræsentanterne for investeringer på stedet og gennem Det Europæiske Centrum for Investeringsrådgivning vil Kommissionen yde bistand for at maksimere mobiliseringen af kapital fra den private sektor.
- Kommissionen vil også samarbejde tæt med de nationale og regionale myndigheder for **at lette og præcisere den kombinerede anvendelse af forskellige midler** i forbindelse med statsstøttereglerne, offentlige indkøb og tværregionalt samarbejde.
- Kommissionen vil undersøge mulighederne for at yde bistand på stedet ved hjælp af særlige repræsentanter for investeringer. Disse repræsentanter vil fungere som et første kontaktpunkt for lokale interessenter **for at maksimere virkningen af de forskellige EU-midler**. De vil handle på anmodning og lede de specifikke anmodninger til de rigtige faciliteter inden for Det Europæiske Centrum for

³⁷ COM(2016) 605 final.

³⁸ COM(2016) 581 final.

³⁹ <http://www.eib.org/eiah/index.htm>.

⁴⁰ Anvendelse af nye bestemmelser under programmeringen af de europæiske struktur- og investeringsfonde
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/how/studies_integration/new_provision_progr_esif_report_en.pdf.

⁴¹ Ekspertgruppen på Højt Niveau til Kontrol med Forenklingen for Modtagere af Støtte fra De Europæiske Struktur- og Investeringsfonde:
https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/hlg_16_0008_00_conclusions_and_recomendations_on_goldplating_final.pdf.

Investeringsrådgivning for yderligere at fremme en kombination af de forskellige midler.

- Kommissionen vil give interessenterne en **omfattende kortlægning af støtteaktører og avancerede faciliteter i regionale økosystemer** med henblik på at fremme tværregionale partnerskaber og adgang til kompetencer.
- Kommissionen vil fortsat samarbejde med Europa-Parlamentet og Rådet i forbindelse med de igangværende drøftelser af "omnibusforordningen"⁴² for yderligere at **lette grænseoverskridende investeringer**, som f.eks. gennemførelsen af operationer uden for programområdet.

Medlemsstaterne opfordres til et tæt samarbejde med interessenter for at udnytte de forenklingmuligheder, der i øjeblikket findes, til fulde. Forvaltningsmyndigheder for De Europæiske Struktur- og Investeringsfonde i medlemsstaterne bør tilrettelægge særlige forenkledede indkaldelser af projekter, der har modtaget "Seal of Excellence", baseret på god praksis udviklet i Tjekkiet, Italien, Polen og Spanien.

4. KONKLUSIONER

EU, dens medlemsstater og regioner står alle over for udfordringer i forbindelse med globaliseringen. Denne nye verden skaber muligheder, som Europa er nødt til at udnytte, samtidig med at Europa fortsat engagerer sig i en retfærdig fordeling af de deraf resulterende fordele. Det er vigtigt at udnytte det fulde potentiale af innovation for at modernisere økonomien med henblik på at beskytte EU's sociale model og EU-borgernes livskvalitet. Europa er nødt til at styrke, forsvare og beskytte sine borgere, sine regioner og sit erhvervsliv for at skabe den velstand og de arbejdspladser, som EU-borgerne forventer. For at opnå dette er det nødvendigt, at alle EU-politikker og -instrumenter arbejder sammen på en koordineret måde på tværs af forvaltningsniveauer med henblik på at opnå en robust, inklusiv og bæredygtig vækst på lokalt og territorielt niveau.

I denne forbindelse gør intelligente specialiseringsstrategier allerede en forskel ved at forbedre kvaliteten af samhørighedspolitikken investeringer i innovation og er således blevet en integreret del af EU's tilgang til innovation. De gør også en forskel i den måde, hvorpå de europæiske regioner udformer og gennemfører deres innovationspolitikker og inddrager erhvervslivet.

De hidtidige erfaringer med de nuværende samhørighedspolitiske programmer kombineret med de foranstaltninger og pilotprojekter, der er fremlagt i denne meddelelse, vil give et nyttigt input i forbindelse med udarbejdelsen af den næste flerårige finansielle ramme. Med henblik herpå vil Kommissionen overvåge de fremskridt, der gøres, med gennemførelsen af disse foranstaltninger. Intelligent specialisering er en ny måde at arbejde sammen på, som sikrer større lokal og regional deltagelse i beslutningsprocessen, og hvis potentiale kan forøges til gavn for EU's regioner og EU som helhed. Denne tilgang vil kunne genbruges og anvendes i en bredere sammenhæng som et nyttigt redskab til gennemførelsen af det fremtidige EU-budget⁴³ på den mest effektive måde.

⁴² COM(2016) 605 final.

⁴³ Europa-Kommissionens [oplæg om fremtiden for EU's finanser](#) - COM(2017) 358 final.